

Brussel, 21.2.2019
COM(2019) 89 final

ANNEX

BIJLAGE

bij het

Voorstel voor een BESLUIT VAN DE RAAD

**inzake de ondertekening, namens de Unie, van de statusovereenkomst tussen de
Europese Unie en Montenegro inzake acties die het Europees Grens- en
kustwachtagentschap in Montenegro uitvoert**

BIJLAGE

STATUSOVEREENKOMST

tussen de Europese Unie en Montenegro inzake acties die het Europees Grens- en kustwachtagentschap in Montenegro uitvoert

DE EUROPESE UNIE

en MONTENEGRO,

hierna „de partijen” genoemd,

OVERWEGENDE dat zich situaties kunnen voordoen waarin het Europees Grens- en kustwachtagentschap, hierna het „Agentschap” genoemd, de operationele samenwerking tussen lidstaten van de EU en Montenegro coördineert, ook op het grondgebied van Montenegro,

OVERWEGENDE dat een rechtskader in de vorm van een statusovereenkomst tot stand moet worden gebracht voor de situaties waarin teamleden van het Agentschap uitvoerende bevoegdheden hebben op het grondgebied van Montenegro,

OVERWEGENDE dat bij alle acties van het Agentschap op het grondgebied van Montenegro de grondrechten volledig in acht moeten worden genomen,

HEBBEN BESLOTEN DE VOLGENDE OVEREENKOMST TE SLUITEN:

Artikel 1

Toepassingsgebied van de overeenkomst

1. Deze overeenkomst heeft betrekking op alle aspecten die noodzakelijk zijn voor de uitvoering door het Agentschap van acties op het grondgebied van Montenegro waarbij teamleden van het Agentschap uitvoerende bevoegdheden hebben.
2. Deze overeenkomst is slechts van toepassing op het grondgebied van Montenegro of delen daarvan.
3. De internationaalrechtelijke status en afbakening van het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie en Montenegro worden op geen enkele wijze beïnvloed door deze overeenkomst of door enige andere handeling ter uitvoering van deze overeenkomst, door of namens de partijen, met inbegrip van de opstelling van operationele plannen en de deelname aan grensoverschrijdende operaties.

Artikel 2

Definities

Voor de toepassing van deze overeenkomst wordt verstaan onder:

- (1) „actie”: een gezamenlijke operatie, een snelle grensinterventie of een terugkeeroperatie;
- (2) „gezamenlijke operatie”: een actie die gericht is op de bestrijding van illegale immigratie of grensoverschrijdende criminaliteit, of op de verlening van intensievere technische en operationele ondersteuning aan die delen van de grenzen van Montenegro die aan een lidstaat raken, en die op het grondgebied van Montenegro wordt uitgevoerd;
- (3) „snelle grensinterventie”: een actie die erop gericht is snel op te treden in een situatie waarin zich specifieke en onevenredige problemen voordoen aan de grenzen van Montenegro met een lidstaat, en die op het grondgebied van Montenegro gedurende beperkte tijd wordt uitgevoerd;

- (4) „terugkeeroperatie”: een operatie die door het Agentschap wordt gecoördineerd en die door een of meer lidstaten verstrekte technische en operationele steun behelst, waarbij terugkeerders vanuit een of meer lidstaten gedwongen of vrijwillig terugkeren naar Montenegro;
- (5) „grenstoezicht”: het toezicht op personen aan een grens, dat uitsluitend wegens de voorgenomen of daadwerkelijke grensoverschrijding en dus niet om andere redenen wordt uitgeoefend, en dat bestaat in grenscontroles bij grensdoorlaatposten en grensbewaking tussen de grensdoorlaatposten;
- (6) „teamlid”: personeelslid van het Agentschap, lid van het team van grenswachters of ander relevant personeelslid van de deelnemende lidstaten, onder wie grenswachters en andere relevante personeelsleden die door de lidstaten bij het Agentschap zijn gedetacheerd om bij acties te worden ingezet;
- (7) „lidstaat”: een lidstaat van de Europese Unie;
- (8) „lidstaat van herkomst”: de lidstaat waarvan een teamlid grenswachter of ander relevant personeelslid is;
- (9) „persoonsgegevens”: alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon; als identificeerbaar wordt beschouwd een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identicator zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identicator of van een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon;
- (10) „deelnemende lidstaat”: een lidstaat die deelneemt aan een actie in Montenegro door technische uitrusting, grenswachters en andere relevante personeelsleden ter beschikking te stellen om te worden ingezet in het kader van een team;
- (11) „Agentschap”: het Europees Grens- en kustwachtagentschap dat is opgericht bij Verordening (EU) 2016/1624 betreffende de Europese grens- en kustwacht.

Artikel 3

Een actie starten

1. Het Agentschap kan aan de bevoegde autoriteiten van Montenegro voorstellen doen om een actie te starten. De bevoegde autoriteiten van Montenegro kunnen het Agentschap verzoeken de start van een actie in overweging te nemen.
2. De uitvoering van een actie vereist de instemming van zowel de bevoegde autoriteiten van Montenegro als het Agentschap.

Artikel 4

Operationeel plan

Voor elke gezamenlijke operatie of snelle grensinterventie wordt een operationeel plan opgesteld, waarmee de lidstaat of lidstaten die aan het operationele gebied grenzen, instemmen. Het plan bevat de bijzonderheden over de organisatorische en procedurele aspecten van de gezamenlijke operatie of snelle grensinterventie, met inbegrip van een beschrijving en beoordeling van de situatie, de operationele doelstellingen, het operationele concept, het in te zetten soort technische uitrusting, het uitvoeringsplan, de samenwerking met andere derde landen, andere agentschappen en organen van de Unie of internationale organisaties, bepalingen over de eerbiediging van de grondrechten, inclusief de bescherming van persoonsgegevens, de coördinatie-, commando-, controle-, communicatie en rapportagestructuren, de organisatorische en logistieke regelingen en de evaluatie en de financiële aspecten van de gezamenlijke operatie of snelle grensinterventie. De gezamenlijke operatie of snelle grensinterventie wordt door Montenegro en het Agentschap gezamenlijk geëvalueerd.

Artikel 5

Taken en bevoegdheden van de teamleden

1. De teamleden mogen de taken verrichten en de uitvoerende bevoegdheden uitoefenen die vereist zijn voor grenstoezicht- en terugkeeroperaties.
2. De teamleden leven de wet- en regelgeving van Montenegro na.
3. De teamleden mogen uitsluitend taken verrichten en bevoegdheden uitoefenen op het grondgebied van Montenegro op instructie en, als algemene regel, in aanwezigheid van grenswachters of andere relevante personeelsleden van Montenegro. Montenegro geeft in voorkomend geval overeenkomstig het operationele plan instructies aan de teams. Montenegro kan bij wijze van uitzondering de teamleden toestaan namens het land op te treden.

Het Agentschap kan via zijn coördinerend functionaris zijn mening over de aan het team gegeven instructies aan Montenegro kenbaar maken. In dat geval houdt Montenegro rekening met deze mening en geeft het er voor zover mogelijk gevolg aan.

Wanneer de aan het team verstrekte instructies niet in overeenstemming zijn met het operationele plan, meldt de coördinerend functionaris dit onmiddellijk aan de uitvoerend directeur van het Agentschap. De uitvoerend directeur kan passende maatregelen nemen, met inbegrip van de opschorting of beëindiging van de actie.

4. Bij de uitvoering van hun taken en de uitoefening van hun bevoegdheden dragen de teamleden hun eigen uniform. De teamleden dragen op hun uniform ook zichtbaar een persoonlijk identificatiemiddel en een blauwe armband met het insigne van de Europese Unie en dat van het Agentschap. Om zich tegenover de nationale autoriteiten van Montenegro te kunnen identificeren, hebben de teamleden altijd het in artikel 8 bedoelde accreditatiedocument bij zich.
5. Bij het uitvoeren van hun taken en het uitoefenen van hun bevoegdheden mogen teamleden dienstwapens dragen en munitie en uitrusting bij zich hebben overeenkomstig hetgeen volgens de wetgeving van de lidstaat van herkomst is toegestaan. Montenegro laat het Agentschap, voordat de teamleden worden ingezet, weten welke dienstwapens, munitie en uitrusting zijn toegestaan en onder welke voorwaarden zij mogen worden gebruikt.
6. Bij het verrichten van hun taken en het uitoefenen van hun bevoegdheden mogen de teamleden, indien Montenegro en de lidstaat van herkomst daarmee instemmen, gebruikmaken van geweld, onder meer met gebruikmaking van dienstwapens, munitie en uitrusting, in aanwezigheid van grenswachters of andere relevante personeelsleden van Montenegro en met inachtneming van het nationale recht van Montenegro. Montenegro kan teamleden toestaan geweld te gebruiken in afwezigheid van grenswachters of andere relevante personeelsleden van Montenegro.
7. Montenegro kan teamleden toestaan zijn nationale databanken te raadplegen indien dat noodzakelijk is voor het verwezenlijken van in het operationele plan vermelde operationele doelstellingen, of voor terugkeeroperaties. De teamleden raadplegen uitsluitend de gegevens die zij nodig hebben voor het verrichten van hun taken en het uitoefenen van hun bevoegdheden. Voordat de teamleden worden ingezet, deelt Montenegro het Agentschap mee welke nationale databanken mogen worden geraadpleegd. De raadpleging gebeurt met inachtneming van het nationale gegevensbeschermingsrecht van Montenegro.

Artikel 6
Opschorting en beëindiging van een actie

1. Indien Montenegro de bepalingen van deze overeenkomst of van het operationele plan niet naleeft, kan de uitvoerend directeur van het Agentschap de actie opschorten of beëindigen na schriftelijke kennisgeving aan Montenegro. De uitvoerend directeur deelt de redenen van de opschorting of beëindiging aan Montenegro mee.
2. Indien het Agentschap of een deelnemende lidstaat de bepalingen van deze overeenkomst of van het operationele plan niet naleeft, kan Montenegro de actie opschorten of beëindigen na schriftelijke kennisgeving aan het Agentschap. Montenegro deelt de redenen van de opschorting of beëindiging aan het Agentschap mee.
3. Met name kan Montenegro of de uitvoerend directeur van het Agentschap de actie opschorten of beëindigen in geval van een inbreuk op de grondrechten of schending van het beginsel van non-refoulement of de gegevensbeschermingsregels.
4. Beëindiging van de actie doet geen afbreuk aan de rechten of verplichtingen die voortvloeien uit de toepassing van deze overeenkomst of het operationele plan voorafgaand aan de beëindiging ervan.

Artikel 7
Voorrechten en immuniteiten van de teamleden

1. De voorrechten en immuniteiten die aan de teamleden van het Agentschap worden verleend, moeten waarborgen dat zij hun officiële taken bij de acties die overeenkomstig het operationele plan op het grondgebied van Montenegro worden uitgevoerd, naar behoren kunnen vervullen.
2. Papieren, correspondentie en bezittingen van de teamleden zijn onschendbaar, behalve in het geval van uit hoofde van lid 7 toegestane executoriale maatregelen.
3. De teamleden genieten immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht in strafzaken van Montenegro voor handelingen die zij verrichten in het kader van de uitoefening van hun officiële functies bij acties die overeenkomstig het operationele plan zijn uitgevoerd.

Indien een teamlid wordt beschuldigd van een strafbaar feit, worden de uitvoerend directeur van het Agentschap en de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst

hiervan onmiddellijk in kennis gesteld. Voordat de gerechtelijke procedure wordt ingeleid en nadat zorgvuldig alle opmerkingen in aanmerking zijn genomen die de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst en de bevoegde autoriteiten van Montenegro hebben gemaakt, deelt de uitvoerend directeur van het Agentschap de rechter mee of het teamlid de handeling in kwestie heeft verricht in het kader van de uitoefening van zijn officiële functies bij acties die overeenkomstig het operationele plan zijn uitgevoerd. In afwachting van de verklaring van de uitvoerend directeur van het Agentschap onthouden het Agentschap en de lidstaat van herkomst zich van maatregelen die de strafrechtelijke vervolging van het teamlid door de bevoegde autoriteiten van Montenegro in gevaar kunnen brengen.

Indien de handeling is verricht in het kader van de uitoefening van officiële functies, wordt de procedure niet ingeleid. Indien de handeling niet in het kader van de uitoefening van officiële functies is verricht, kan de procedure worden voortgezet. De verklaring van de uitvoerend directeur van het Agentschap is bindend voor de bevoegde autoriteiten van Montenegro. De aan de teamleden verleende voorrechten en de immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht in strafzaken van Montenegro laten de rechtsmacht van de lidstaat van herkomst jegens de teamleden onverlet.

De lidstaat van herkomst kan zo nodig de immuniteit van de teamleden ten aanzien van de rechtsmacht van Montenegro in strafzaken, civiele zaken en administratieve zaken opheffen. Het opheffen van de immuniteit moet steeds uitdrukkelijk kenbaar worden gemaakt.

4. De teamleden genieten immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht van Montenegro in civiele en administratieve zaken, voor alle handelingen die zij hebben verricht in het kader van de uitoefening van hun officiële functies bij acties die overeenkomstig het operationele plan zijn uitgevoerd. Indien tegen teamleden een civiele procedure wordt aangespannen voor een gerechtelijke instantie van Montenegro, worden de uitvoerend directeur van het Agentschap en de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst onmiddellijk daarvan in kennis gesteld. Voordat de gerechtelijke procedure wordt ingeleid en nadat zorgvuldig alle opmerkingen in aanmerking zijn genomen die de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst en de bevoegde autoriteiten van Montenegro hebben gemaakt, deelt de uitvoerend directeur van het Agentschap de rechter mee of het teamlid de handeling in kwestie heeft verricht in

het kader van de uitoefening van zijn officiële functies bij acties die overeenkomstig het operationele plan zijn uitgevoerd.

Indien de handeling is verricht in het kader van de uitoefening van officiële functies, wordt de procedure niet ingeleid. Indien de handeling niet in het kader van de uitoefening van officiële functies is verricht, kan de procedure worden voortgezet. De verklaring van de uitvoerend directeur van het Agentschap is bindend voor de rechterlijke instanties van Montenegro.

Indien teamleden een procedure inleiden, kunnen zij zich niet beroepen op immuniteit ten aanzien van de rechtsmacht wanneer er een tegenvordering wordt ingesteld die direct verband houdt met de hoofdvordering.

5. De teamleden kunnen als getuige door de bevoegde autoriteiten van Montenegro worden verplicht om, met volledige inachtneming van de bepalingen van artikel 7, leden 3 en 4, en overeenkomstig de procedurele bepalingen van Montenegro, bewijs te leveren door een verklaring af te leggen.
6. Indien een teamlid in het kader van de uitoefening van officiële functies bij acties die overeenkomstig het operationele plan zijn uitgevoerd, schade heeft veroorzaakt, is Montenegro aansprakelijk.

Indien de schade is veroorzaakt door grove nalatigheid of opzettelijk wangedrag of indien de handeling niet in het kader van de uitoefening van officiële functies door een teamlid van een deelnemende lidstaat is verricht, kan Montenegro via de uitvoerend directeur van het Agentschap verzoeken dat de deelnemende lidstaat in kwestie een vergoeding betaalt.

Indien de schade is veroorzaakt door grove nalatigheid of opzettelijk wangedrag of indien de handeling niet is verricht in het kader van de uitoefening van officiële functies door een teamlid dat personeelslid van het Agentschap is, kan Montenegro verzoeken dat het Agentschap een vergoeding betaalt.

Indien de in Montenegro aangerichte schade het gevolg is van overmacht, is noch Montenegro, noch de deelnemende lidstaat, noch het Agentschap aansprakelijk.

7. Tegen teamleden mogen geen executoriale maatregelen worden genomen, behalve indien tegen hen een burgerlijke procedure wordt ingeleid die geen verband houdt met hun officiële functies in het kader van acties die overeenkomstig het operationele plan worden uitgevoerd.

De bezittingen van teamleden ten aanzien waarvan de uitvoerend directeur van het Agentschap heeft verklaard dat zij nodig zijn voor de vervulling van de officiële functies van de teamleden, mogen niet in beslag worden genomen ter uitvoering van een vonnis, beslissing of bevel. In burgerlijke procedures mogen teamleden niet worden onderworpen aan beperkingen van de persoonlijke vrijheid of aan andere dwangmaatregelen.

8. De immuniteit van de teamleden ten aanzien van de rechtsmacht van Montenegro houdt voor hen geen immuniteit in ten aanzien van de rechtsmacht van de respectieve lidstaten van herkomst.
9. De teamleden zijn ten aanzien van diensten die voor het Agentschap zijn verleend, vrijgesteld van in Montenegro geldende voorschriften op het terrein van de sociale zekerheid.
10. De teamleden zijn vrijgesteld van elke vorm van belasting in Montenegro over het salaris en de emolumenten die het Agentschap of de lidstaten van herkomst aan de teamleden betalen, evenals van iedere belasting op inkomsten die van buiten Montenegro worden ontvangen.
11. Montenegro laat de binnenkomst toe van goederen voor persoonlijk gebruik door teamleden en verleent vrijstelling van alle douanerechten, belastingen en aanverwante heffingen, met uitzondering van heffingen voor opslag, vervoer en soortgelijke diensten, zulks in overeenstemming met door Montenegro aangenomen wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen. Montenegro laat tevens de uitvoer van dergelijke goederen toe.
12. De persoonlijke bagage van teamleden mag alleen worden geïnspecteerd als er een gegronde vermoeden bestaat dat deze goederen bevat die niet bedoeld zijn voor persoonlijk gebruik door teamleden, of goederen waarvan de in- of uitvoer verboden is door de wetgeving van of onderworpen is aan quarantainebeperkingen van Montenegro. De inspectie van persoonlijke bagage mag slechts plaatsvinden in aanwezigheid van de betrokken teamleden of een gemachtigde vertegenwoordiger van het Agentschap.

Artikel 8
Accreditatiedocument

1. Het Agentschap geeft, in samenwerking met Montenegro, een in de officiële taal of talen van Montenegro en een officiële taal van de instellingen van de Europese Unie gesteld document af aan elk teamlid, aan de hand waarvan zij zich kunnen identificeren tegenover de nationale autoriteiten van Montenegro en waaruit blijkt dat de houder het recht heeft de in artikel 5 van deze overeenkomst en in het operationele plan bedoelde taken te verrichten en bevoegdheden uit te oefenen. Het document bevat de volgende gegevens van elk teamlid: naam en nationaliteit, rang of functiebenaming, een recente gedigitaliseerde foto en een beschrijving van de taken die tijdens de inzet mogen worden verricht.
2. In combinatie met een geldig reisdocument verleent het accreditatiedocument het teamlid toegang tot Montenegro zonder dat een visum of voorafgaande toestemming vereist is.
3. Het accreditatiedocument wordt na afloop van de actie aan het Agentschap terugbezorgd.

Artikel 9
Grondrechten

1. De teamleden eerbiedigen bij het verrichten van hun taken en het uitoefenen van hun bevoegdheden ten volle de grondrechten en de fundamentele vrijheden, ook wat betreft de toegang tot asielprocedures, de menselijke waardigheid, het verbod van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling, het recht op vrijheid, het beginsel van non-refoulement, het verbod van collectieve uitzetting, de rechten van het kind en het recht op eerbiediging van het privéleven en het familie- en gezinsleven. Bij het verrichten van hun taken en het uitoefenen van hun bevoegdheden mogen teamleden zich niet schuldig maken aan willekeurige discriminatie, op welke grond ook, met inbegrip van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd, seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Wanneer zij bij het verrichten van hun taken en het uitoefenen van hun bevoegdheden maatregelen uitvoeren die inbreuk maken op de grondrechten en fundamentele vrijheden, moeten die maatregelen evenredig zijn met het erdoor nagestreefde doel en de wezenlijke inhoud van de grondrechten en fundamentele vrijheden eerbiedigen.

2. Elke partij stelt een klachtenmechanisme in voor de behandeling van beschuldigingen van inbreuk op de grondrechten door haar personeelsleden bij de uitoefening van hun officiële taken tijdens uit hoofde van deze overeenkomst uitgevoerde gezamenlijke operaties, snelle grensinterventies of terugkeeroperaties.

Artikel 10

Verwerking van persoonsgegevens

1. De verwerking van persoonsgegevens door teamleden is alleen toegestaan indien dat noodzakelijk is voor het verrichten van hun taken en het uitoefenen van hun bevoegdheden met het oog op de uitvoering van deze overeenkomst door Montenegro, het Agentschap of de deelnemende lidstaten.
2. De verwerking van persoonsgegevens door Montenegro is onderworpen aan de nationale wetgeving van Montenegro.
3. De verwerking van persoonsgegevens door het Agentschap en de deelnemende lidstaat of lidstaten, ook in het geval van doorgifte van persoonsgegevens naar Montenegro, is onderworpen aan Verordening (EG) nr. 45/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2000 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de communautaire instellingen en organen en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad van 27 november 2008 over de bescherming van persoonsgegevens die worden verwerkt in het kader van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken, alsmede de maatregelen die het Agentschap heeft vastgesteld voor de toepassing van Verordening (EG) nr. 45/2001, zoals bedoeld in artikel 45, lid 2, van Verordening (EU) 2016/1624.
4. Wanneer de verwerking de doorgifte van persoonsgegevens met zich meebrengt, geven de lidstaten en het Agentschap op het moment van de doorgifte van persoonsgegevens naar Montenegro aan of er algemene of specifieke toegangs- of gebruiksbeperkingen gelden, ook met betrekking tot het doorgeven, wissen of vernietigen. Wanneer na de doorgifte van persoonsgegevens duidelijk wordt dat dergelijke beperkingen nodig zijn, stellen zij het Agentschap daarvan in kennis.

5. Persoonsgegevens die voor administratieve doeleinden tijdens een actie zijn verzameld, mogen door het Agentschap, de deelnemende lidstaten en Montenegro worden verwerkt overeenkomstig de toepasselijke gegevensbeschermingswetgeving.
6. Na afloop van elke actie stellen het Agentschap, de deelnemende lidstaten en Montenegro een gezamenlijk verslag op over de toepassing van de leden 1 tot en met 5 van dit artikel. Dat verslag wordt naar de grondrechtenfunctionaris en de functionaris voor gegevensbescherming van het Agentschap gezonden, die verslag uitbrengen aan de uitvoerend directeur van het Agentschap.

Artikel 11 *Geschillen en uitlegging*

1. Alle aangelegenheden in verband met de toepassing van deze overeenkomst worden gezamenlijk onderzocht door de bevoegde autoriteiten van Montenegro en door vertegenwoordigers van het Agentschap, die de aan Montenegro grenzende lidstaat of lidstaten raadplegen.
2. Bij gebreke van een regeling worden geschillen met betrekking tot de uitlegging of de toepassing van deze overeenkomst uitsluitend beslecht door onderhandelingen tussen Montenegro en de Europese Commissie, die alle aan Montenegro grenzende lidstaten raadpleegt.

Artikel 12 *Inwerkingtreding, looptijd, opschorting en beëindiging van de overeenkomst*

1. Deze overeenkomst wordt door de partijen volgens hun eigen interne wettelijke procedures goedgekeurd.
2. Deze overeenkomst treedt in werking op de eerste dag van de tweede maand volgende op de datum waarop de partijen elkaar langs diplomatieke weg in kennis hebben gesteld van de voltooiing van de in lid 1 van dit artikel bedoelde interne wettelijke procedures.
3. Deze overeenkomst geldt voor onbepaalde tijd.
4. De overeenkomst kan door schriftelijke overeenstemming tussen de partijen of eenzijdig door een van de partijen worden beëindigd of opgeschort. In laatstgenoemd geval stelt de partij die de overeenkomst wenst te beëindigen of op te schorten de andere partij daarvan langs diplomatieke weg schriftelijk in kennis. De beëindiging

wordt van kracht op de eerste dag van de tweede maand volgende op de maand waarop de kennisgeving is gedaan.

4. Kennisgevingen overeenkomstig dit artikel worden gedaan via het ministerie van Binnenlandse Zaken, wat Montenegro betreft, en via het secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie, wat de Europese Unie betreft.

Gedaan te ... op ...

in tweevoud in de Montenegrijnse taal en de officiële talen van de Europese Unie, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek.

Wanneer de authentieke taalversies verschillen, heeft de Engelse versie voorrang.

Ondertekend:

**GEMEENSCHAPPELIJKE VERKLARING BETREFFENDE IJSLAND,
NOORWEGEN, ZWITSERLAND EN LIECHTENSTEIN**

De partijen nemen nota van de nauwe band tussen de Europese Unie en Noorwegen, IJsland, Zwitserland en Liechtenstein, met name uit hoofde van de overeenkomsten van 18 mei 1999 en 26 oktober 2004 inzake de wijze waarop deze landen worden betrokken bij de uitvoering, de toepassing en de ontwikkeling van het Schengenacquis.

Het is daarom wenselijk dat de autoriteiten van Noorwegen, IJsland, Zwitserland en Liechtenstein enerzijds, en Montenegro anderzijds, onverwijld bilaterale overeenkomsten sluiten inzake de uitvoering van acties door het Europees Grens- en kustwachtagentschap in Montenegro, die vergelijkbaar zijn met de onderhavige overeenkomst.

GEMEENSCHAPPELIJKE VERKLARING

Beide partijen komen overeen dat zich onthouden van maatregelen die de mogelijke strafrechtelijke vervolging van een teamlid door de bevoegde autoriteiten van de gaststaat in gevaar kunnen brengen ook betekent dat zij zich ervan dienen te onthouden de terugkeer van het betrokken teamlid vanuit de gebouwen van de Europese grens- en kustwacht in Montenegro naar zijn lidstaat van herkomst actief te faciliteren, in afwachting van de verklaring van de uitvoerend directeur van het Agentschap.